

Cal obeir una llei injusta?

El dilema que obri qualsevol curs de Dret: si la norma jurídica obliga per ser coercible i no per ser justa, què queda de la consciència de qui la complix?

1. Guia del professor (moció, cronograma i argumentari)
2. Full d'avaluació
3. Targetes de postura (retallables)
4. Fitxa de preparació de l'alumne (fotocopiar)

Cal obeir una llei injusta?

Mentres una llei estiga vigent cal complir-la, encara que es considere injusta.

FORMAT

dilema-etic

DURADA

50-55 min

AGRUPAMENT

Grups xicotets + posada en comú

Objectius

- Distingir la validesa jurídica d'una norma de la seua justícia material.
- Argumentar sobre la desobediència civil reconeixent què la separa del simple incompliment.
- Relacionar el debat amb els camins que el mateix ordenament preveu per a canviar o anul·lar una norma.

Conceptes clau: norma jurídica · coercibilitat · validesa · legitimitat · desobediència civil · Estat de Dret · objecció de consciència

Encaix curricular

- **CJD · U1** — Societat i Dret — la coercibilitat, les fonts i la diferència entre norma jurídica, moral i ús social són exactament el material d'este debat.
- **CJD · U3** — Constitució i poders de l'Estat — aporta els camins reals per a corregir una llei: recurs d'inconstitucionalitat, qüestió, reforma legislativa.

Competències clau: CCL · CC · CPSAA

De què va

Una norma jurídica obliga perquè és **coercible**, no perquè siga justa: darrere hi ha un aparell públic que la pot imposar. Això planteja de seguida la pregunta més antiga del Dret. Si una llei vigent et sembla injusta —i no parlem que et moleste, sinó que consideres que vulnera alguna cosa bàsica—, què has de fer? Complir-la mentres no canvie, incomplir-la i assumir la sanció, o incomplir-la i amagar-te?

El debat no és abstracte. La història del segle XX és plena de lleis vàlidament aprovades i hui universalment considerades injustes, i també de reformes que van començar amb algú que es negava a complir. Però l'argument contrari té el mateix pes: un ordenament en què cadascú decidix què l'obliga deixa de protegir ningú, començant pel més dèbil. Este dilema ètic no busca un guanyador, sinó que cada alumne sàpia on posa la seua línia i per què.

Argumentari

A FAVOR DE COMPLIR MENTRES LA LLEI ESTIGA VIGENT

- **La seguretat jurídica protegix sobretot qui té menys poder.** Saber per endavant què obliga i què no és el que impedit que la força o els diners decidisquen cada cas. Un sistema en què cada persona filtra quines normes accepta afavorix qui es pot permetre pledejar, no qui no pot.
- **L'ordenament ja preveu com corregir-se.** Una llei es pot recórrer davant del Tribunal Constitucional, un jutge pot plantejar una qüestió d'inconstitucionalitat, el Parlament la pot derogar i la ciutadania pot canviar el Parlament. Saltar-se la norma no és l'única eixida; sovint és la menys eficaç.
- **«Injust» no és un criteri compartit.** Quasi qualsevol norma li sembla injusta a algú: qui paga impostos alts, qui rep una multa, qui perd un plet. Sense un procediment comú per a decidir, la paraula deixa de significar res i cada incompliment es justifica tot sol.
- **Obeir no és aprovar.** Es pot complir una llei i alhora militar contra ella, manifestar-se, arreplegar firmes o portar-la als tribunals. L'obediència mentres estiga vigent no exigix silenci.

EN CONTRA: HI HA NORMES QUE NO OBLIGUEN EN CONSCIÈNCIA

- **Si la validesa bastara, qualsevol atrocitat aprovada pel procediment correcte seria obligatòria.** El segle XX va deixar exemples suficients de lleis formalment impecables i materialment inacceptables. La validesa formal no pot ser l'últim criteri.
- **La desobediència civil no és incomplir sense més.** En la seua forma clàssica és pública, no violenta, dirigida a una norma concreta i assumix la sanció com a part del missatge. Qui actua així no trenca el sistema: hi apel·la perquè es corregisca.
- **Molts drets actuals van nàixer d'un incompliment.** Canvis en el sufragi, en els drets civils o en l'objecció al servei militar van arribar després que algú es negara públicament a complir el que estava vigent. Els camins interns van funcionar *també* perquè hi va haver pressió des de fora.
- **El mateix ordenament reconeix límits a l'obediència.** L'objecció de consciència en l'àmbit sanitari, la prohibició de complir ordres manifestament il·lícites o la inaplicació judicial d'un reglament il·legal són formes de dir, dins del Dret, que no tot el que es mana obliga.

Com es desenvolupa

- 0 Presentació del dilema i posicionament individual** 8 min
El profe planteja un cas real pròxim —una ordenança municipal discutida, una norma escolar— i cada alumne anota la seua posició inicial i un argument que la sostinga.
- 0 Debat en grups amb postures mixtes** 15 min
Grups de 4-5 amb posicions distintes. Objectiu explícit: trobar el punt exacte de desacord, no repetir consignes.
- 0 Cas límit obligatori** 10 min
Cada grup ha de respondre a dos casos que el profe reparteix: un on incomplir sembla clarament justificat i un altre on clarament no. La línia apareix entre els dos.
- 0 Posada en comú** 12 min
Un portaveu per grup exposa on ha situat el grup la frontera i quin argument la sosté.

0

Contrapunt i tancament 8 min

El profe introduïx els camins de l'ordenament per a corregir una llei i pregunta si canvien alguna posició. Cada alumne anota si s'ha mogut i per què.

Cal obeir una llei injusta?

Grup / alumne: _____

Data: _____

CRITERI	1 INICI	2 EN PROCÉS	3 BÉ	4 EXCEL · LENT
Precisió conceptual Separa validesa, vigència i justícia d'una norma, i no usa «il · legal» i «injust» com a sinònims. CC	☐	☐	☐	☐
Qualitat del raonament ètic Identifica els valors en tensió (seguretat jurídica, consciència individual, igualtat davant la llei) i els aplica a casos concrets. CC	☐	☐	☐	☐
Ús d'exemples verificables Fonamenta la posició en normes o episodis reals, citats amb un mínim d'exactitud, i no en casos inventats. CPSAA	☐	☐	☐	☐
Expressió oral i escolta Exposar amb claredat, reformula l'argument contrari abans de rebatre'l i contribuïx a la posada en comú. CCL	☐	☐	☐	☐

Observacions:

Repartiment de postures

Mentres una llei estiga vigent cal complir-la, encara que es considere injusta.

DEFENSEU ESTA POSTURA

A favor de complir mentres estiga vigent

Un ordenament en què cada persona decidix quines normes l'obliguen deixa de funcionar; per a canviar una llei injusta hi ha camins, i usar-los és més eficaç que incomplir-la.

✂ retalla per aquí

DEFENSEU ESTA POSTURA

En contra: hi ha normes que no obliguen en consciència

L'obediència sense límit convertix el Dret en pura força; quan una norma vulnera drets bàsics, incomplir-la públicament i assumir la sanció ha sigut històricament el motor de la seua reforma.

✂ retalla per aquí

Preparo la meua postura

Moció: *Mentres una llei estiga vigent cal complir-la, encara que es considere injusta.*

La meua postura _____

Els meus 3 arguments (amb una evidència o exemple concret en cadascun):

1. Argument _____

Evidència _____

2. Argument _____

Evidència _____

3. Argument _____

Evidència _____

Una pregunta que li faré al grup rival:

Un argument de l'altre grup que hauré de refutar:

Notes durant el debat:

